

بررسی میزان بکارگیری الگوهای نوین یاددهی - یادگیری جویس و همکاران در مدارس ابتدایی

خسرو نظری^۱، اسد حجازی^۲، محمد حسین محبی^۳، هدایت حسین پور^۴

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی میزان بکارگیری الگوهای نوین یاددهی - یادگیری جویس و همکاران در مدارس ابتدایی شهرستان اندیکا انجام شد. روش پژوهش توصیفی - پیمایشی و جامعه آماری شامل تمامی آموزگاران دوره ابتدایی شهرستان اندیکا از توابع شهرستان مسجد سلیمان در استان خوزستان در سال تحصیلی ۹۶-۹۷ مشتمل بر ۲۲۲ نفر (۹۶ مرد و ۱۲۶ زن) بود. با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای و جدول کرجسی و مورگان حجم نمونه ای برابر ۱۳۷ نفر (۵۹ مرد و ۷۸ زن) انتخاب شد. از روش‌های آمار توصیفی مانند جدول فراوانی، درصد، میانگین، انحراف استاندارد، حداقل و حداکثر نمره و آمار استنباطی کولموگروف - اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها، آزمون t تک گروهی جهت تحلیل سؤالات تحقیق، آلفای کرونباخ برای تعیین ضرایب پایایی متغیرها استفاده شد. مؤلفه‌های اصلی پرسش‌نامه ۳۶ سؤالی محقق ساخته از کتاب الگوهای تدریس جویس و همکاران، ترجمه بهرنگی (۱۳۸۴) و سؤال‌ها از کتاب الگوهای تدریس بهرنگی (۱۳۸۴) استخراج شد. صحت روایی صوری و محتوایی مورد تایید اساتید گروه علوم تربیتی قرار گرفت و پایایی پرسش‌نامه با استفاده از آلفای کرونباخ برای ۴ مولفه اطلاعات پردازش، الگوهای اجتماعی، الگوهای انفرادی و سیستم‌های رفتاری و پایایی کل به ترتیب برابر ۰/۷۶۳، ۰/۷۸۶، ۰/۸۶۱، ۰/۷۵۴ و ۰/۸۰۲. بدست آمد. نتایج بدست آمده نشان داد که میانگین نمونه در بکارگیری الگوهای نوین یاددهی - یادگیری (کل)، اطلاعات پردازش و الگوهای اجتماعی از نمره برش یا معیار (۳) کمتر است، مقدار p - به‌دست آمده کوچک‌تر از سطح خطای $\alpha = 0/05$ و بکارگیری این الگوها در جامعه از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست. همچنین یافته‌ها نشان داد که میانگین نمونه در بکارگیری الگوهای انفرادی و سیستم‌های رفتاری از نمره برش یا معیار (۳) بیشتر و مقدار p - به‌دست آمده بزرگتر از سطح خطای $\alpha = 0/05$ و بکارگیری این الگوها در فرایند تدریس توسط معلمان در جامعه در سطح متوسط است. یافته‌های این تحقیق به آموزش

۱. استادیار دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران، نویسنده مسئول، nazarikey@gmail.com

۲. استادیار دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

۳. استادیار دانشگاه آزاد واحد مسجد سلیمان، ایران.

۴. کارشناس ارشد علوم تربیتی، ایران.

و پرورش کمک می کند با برگزاری دوره های ضمن خدمت و گارگاه های تدریس، آموزگاران که از عناصر اصلی و بنیادی نظام تعلیم و تربیت هستند را نسبت به بکارگیری و استفاده از نظریه ها و الگوهای نوین یاددهی - یادگیری توجیه و ترغیب کرده تا بتوانند نسلی خلاق که دارای مهارت های فردی و اجتماعی مورد نیاز جامعه است را تربیت نمایند.

کلید واژه ها: الگوهای نوین یاددهی - یادگیری، اطلاعات پردازش، الگوهای اجتماعی، الگوهای انفرادی، سیستم های رفتاری.

مبانی نظری پژوهش

اهمیت یادگیری بهتر، روش های تدریس و تسلط معلمان بر روش ها و فنون آموزشی و تربیتی نوین همواره مورد نظر محققین و دانشمندان علوم تربیتی و یکی از ملاک های شایستگی معلمان بوده است. بسیاری از صاحب نظران این ملاک را بر دیگر ملاک های صلاحیت معلمان ترجیح می دهند که هرچه در این امر مسلط باشند در کار خود موفق تر عمل خواهند کرد، (شعبانی، ۱۳۹۱). تاریخچه این مطالعات نیز نشان می دهد، روش های تدریس در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، ایجاد انگیزه و رضایت خاطر، پرورش شخصیت و رشد خلاقیت آنان مؤثر و ثمربخش است، لذا وظیفه ی معلمان در فرآیند تدریس تنها انتقال واقعیت های علمی به دانش آموزان یا فراگیران نیست بلکه باید موقعیت و شرایط مطلوب یادگیری را فراهم نمایند (شعبانی، ۱۳۹۵). با بکارگیری شیوه های نوین تدریس، علایق و توانمندی های دانش آموز در مرکز توجه قرار می گیرد و معلم تلاش می کند تا توانایی دانش آموزان را در مهارت های گوش دادن، گفتن، خواندن، نوشتن، استدلال، مقایسه، تطبیق، تجزیه و تحلیل، سازندگی و خلاقیت تقویت کند و با توجه به این موضوع محتوای درس را در کلاس ارائه دهد (سیف، ۱۳۹۲). با وجود اینکه تدریس^۱، در متون علوم تربیتی مفهومی آشنا به نظر می رسد و اکثر معلمان و مجریان برنامه های درسی با معنی و ماهیت آن آشنایی دارند اما برداشت های مختلف معلمان از مفهوم آن می تواند در نگرش آنان نسبت به دانش آموزان و نحوه ی کار کردن با آن ها تأثیر مثبت یا منفی داشته باشد. یادگیری نیز یکی از مهم ترین زمینه ها در روان شناسی امروز و در عین حال یکی از مشکل ترین مفاهیم برای تعریف است (هرگنهان و اولسون،^۲) و لذا از آن تعریف های مختلفی شده است. اما با اذعان به تفاوت های موجود بین تدریس و یادگیری، نمی توان گفت که این دو، فرایندهایی نامرتب می باشند. در حقیقت، هر دو به هم وابسته هستند. به طوری که یادگیری هدف و تدریس عامل رسیدن به این هدف است. با وجود این وابستگی، یادگیری و تدریس دو فرایند مستقل به شمار می روند (مهر محمدی، ۱۳۹۲). از این رو، معلمان قبل از بررسی و انتخاب روش های تدریس، بایستی چگونگی فرایند یادگیری را مورد مطالعه قرار دهند، چراکه انتخاب روش تدریس امری علمی است که بر اصول معینی استوار است، امکان دستیابی به هدفی مطلوب را تضمین می کند و بر حسب ماده درسی متفاوت است (وکیلان، ۱۳۹۰).

^۱ Teaching

^۲ Hrgnhan & Olson

بنابراین شناخت و آگاهی معلمان از نظریه‌های یادگیری^۱ و الگوهای تدریس^۲ اهمیت ویژه‌ای دارد، زیرا مراکز آموزشی جایگاهی برای نظارت، هدایت و یادگیری هستند و معلم نقش راهنما، ناظر و سازمان دهنده‌ای را دارد که پا به پای دانش آموز مسیر آموزشی را طی می‌کند و به او کمک می‌کند تا درس را به‌طور عمیق و از روی علاقه یاد بگیرد (منصوری جمشیدی، ۱۳۹۴). الگوهای تدریس در واقع الگوهای یادگیری‌اند و معلمان درحالی‌که به دانش آموزان خود اطلاعات می‌دهند نحوه یادگیری درست را نیز به آن‌ها می‌آموزند (عزیزی فتاح آباد و همکاران، ۱۳۹۶).

منظور از الگوی یاددهی و یادگیری مدلی بسیار جامع است که می‌تواند یادگیری اطلاعات و مهارت‌های بنیادی را افزایش دهد و در حوزه موضوعات مختلف کارکرد و کاربرد داشته باشد. جویس، ویل، کالهن^۳ (۲۰۱۱) کلیه رویکردها و روش‌های موجود را مورد کنکاش قرار دادند و در فرایند ثبت و توصیف هر رویکرد، به‌نوعی نظام طبقه‌بندی^۴ مبادرت کردند تا خصوصیات و ویژگی‌های بنیادی یک رویکرد خاص را برحسب مبانی نظری و مقاصد تربیتی آن و رفتارهای معلم و شاگرد که ضامن اجرای موفقیت‌آمیز آن رویکرد باشد، مورد تجزیه و تحلیل قرار دهند. جویس و همکاران (۲۰۱۱) الگوهای یاددهی و یادگیری را به چهار خانواده الگوهای پردازش اطلاعات (اطلاعات پردازشی)^۵، خانواده الگوهای اجتماعی^۶، خانواده الگوهای انفرادی^۷ و خانواده الگوهای نظام‌های رفتاری^۸ تقسیم می‌کنند. هر کدام از این خانواده‌ها دربرگیرنده روش‌های آموزشی مجزا می‌باشد. معیار اصلی در انتخاب الگوها در هر یک از این خانواده‌ها، قابلیت کاربرد گسترده الگوها است. ضمن این‌که با توجه به انطباق پذیر بودن الگوهای تدریس، می‌توان آن‌ها را به تناسب سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان و مواد درسی تنظیم نمود (جوی، کالهن و هاپکینز^۹، ۲۰۱۱). اگرچه هر یک از خانواده‌های الگوهای تدریس رویکردی متمایز نسبت به تدریس دارند اما به‌هیچ‌وجه متضاد نبوده و می‌توان از عناصر و مؤلفه‌های آن‌ها به‌صورت ترکیبی نیز سود جست. این امر مستلزم تجربه، خلاقیت و مهارت حرفه‌ای و علمی معلم است (محققان، احمدی و سعادت‌مند، ۱۳۹۱). در زیر به توضیح مختصر این الگوها می‌پردازیم.

^۱ Learning theories

^۲ Teaching models

^۳ Joyce, Weil, Calhoun

^۴ classification system

^۵ The Information Processing Family Methods

^۶ The Social Family Methods

^۷ The Personal Family Methods

^۸ The Behavior Family Methods

^۹ Joyce, Calhoun, Hopkins

الف- خانواده الگوهای اطلاعات پردازشی شامل: دریافت مفهوم، یادگیری به شیوه استقرایی، کاوشگری علمی و ورزیدگی در کاوشگری، حفظ کردن، بدیع پردازشی و پیش سازمان دهنده است. خانواده‌ی الگوهای پردازش اطلاعات، همان‌طوری که از اسمشان پیداست، در پردازش اطلاعات به دانش‌آموزان و فراگیران کمک می‌کند. علاوه بر این دانش‌آموزان در حین جمع‌آوری اطلاعات و کار روی آن‌ها، معمولاً دانش را به شکل مشاهدات یا داده‌هایی از منابع و کتاب‌ها به دست می‌آورند و دانش را در سطح سازمان‌یافته‌تری ایجاد می‌کنند. بدین ترتیب این الگو با طبقه‌بندی ساده شروع می‌شود و سطح آن تا ساختار دانش رشته‌های علمی و نهایتاً تا دانش نظری و تئوری و راه‌های مختلفی که تئوری‌ها ساخته می‌شوند گسترش می‌یابد (نقش‌بندی، مصطفی‌ای، امینی و سلیمی، ۱۳۹۶).

الگوهای پردازش اطلاعات به روش‌هایی تأکید می‌کنند که از طرف گردآوری اطلاعات و سازمان‌دهی آن‌ها، درک مشکلات و ارائه راه‌حل‌هایی برای آن‌ها و توسعه مفاهیم و زبان برای انتقال راه‌حل‌ها، شور و شوق انسان را برای درک جهان افزایش می‌دهند. الگوهای پردازش اطلاعات به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا نسبت به استراتژی‌های یادگیری آگاهی یافته و از این استراتژی‌ها برای تحقیق و تفکر در دنیای پیرامونشان استفاده نمایند؛ وجه اشتراک این مدل‌ها پرورش کاوشگری در دانش‌آموزان است (محققیان و همکاران، ۱۳۹۱).

ب- خانواده الگوهای اجتماعی شامل: ایفای نقش، بررسی گروهی، کاوشگری اجتماعی و یاران در یادگیری است. وقتی باهم کار می‌کنیم یک انرژی جمعی به نام سینرژی (هم‌افزایی) تولید می‌کنیم. الگوهای اجتماعی تدریس به‌وسیله تشکیل گروه‌های یادگیری، از این پدیده استفاده می‌کنند. خانواده‌ی الگوهای اجتماعی تدریس از این جهت که همگی مهارت‌های اجتماعی و سینرژی (هم‌افزایی) را افزایش می‌دهند و درنهایت در دانش‌آموزان و فراگیران تعهد اجتماعی ایجاد می‌کند و ابزارهایی را برای مشارکت در بالاترین اشکال جریان دموکراتیک برای دانش‌آموزان فراهم می‌نمایند، مشترک هستند. الگوهای اجتماعی تدریس به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا از طریق بررسی جمعی، ساخت دانش را فراگیرند و از لحاظ تعامل اجتماعی دامنه اهداف اجتماعی را مورد توجه و تأکید قرار می‌دهند (منصوری جمشیدی، ۱۳۹۴).

ج- خانواده الگوهای انفرادی شامل: توسعه مفهوم مثبت از خویشتن، خودشکوفایی و تدریس غیرمستقیم است. خانواده الگوهای تدریس فردی با چشم‌انداز شخصیتی یک فرد آغاز می‌شوند و کوشش و تلاش می‌کنند آموزش و پرورش را بگونه‌ای شکل دهند تا دانش‌آموزان خود را بهتر درک کنند، مسئولیت آموزش و پرورش خود را بر عهده گیرند و یاد بگیرند در حدی فراتر از رشد فعلی خود برسند. خانواده الگوهای تدریس فردی به دیدگاه فرد توجه زیاد می‌کند و درصدد هستند تا استقلال سازنده را در فرد تشویق نمایند تا افراد به‌طور فزاینده‌ای خودآگاه شوند و مسئولیت سرنوشت خودشان را به عهده گیرند (اسباه، ۱۳۹۵).

د- خانواده الگوهای سیستم‌های رفتاری شامل: یادگیری تسلط آموزی (یادگیری برای یادگیری در حد ورزیدگی)، یادگیری از طریق شبیه‌سازها و آموزش مستقیم است (بهرنگی، ۱۳۹۶). در خانواده سیستم‌های رفتاری، انسان به‌منزله سیستم‌های ارتباطی خود

اصلاح گر در نظر گرفته می‌شود که در واکنش نسبت به اطلاعات دریافت شده در مورد نحوه انجام موفقیت‌آمیز وظایف، رفتار خود را تغییر می‌دهد (پاسبان، ۱۳۹۵).

بنابراین با توجه به اهمیت و جامعیتی که بکارگیری الگوهای یاددهی و یادگیری جویس و همکاران (۲۰۱۱) در فرایند یادگیری فراگیران دارند، پژوهش حاضر به دنبال بررسی این هدف است تا میزان بکارگیری الگوهای یاددهی و یادگیری جویس و همکاران (۲۰۱۱) را در شهر اندیکا از شهرستان مسجد سلیمان مورد پژوهش قرار دهد.

پرسش‌های پژوهش

- ۱- بکارگیری الگوهای نوین یاددهی - یادگیری جویس و همکاران در مدارس ابتدایی شهرستان اندیکا در فرآیند تدریس چه میزان است؟
- ۲- بکارگیری خانواده الگوهای اطلاعات پردازشی جویس و همکاران در مدارس ابتدایی شهرستان اندیکا در فرآیند تدریس چه میزان است؟
- ۳- بکارگیری خانواده الگوهای اجتماعی جویس و همکاران در مدارس ابتدایی شهرستان اندیکا در فرآیند تدریس چه میزان است؟
- ۴- بکارگیری خانواده الگوهای انفرادی جویس و همکاران در مدارس ابتدایی شهرستان اندیکا در فرآیند تدریس چه میزان است؟
- ۵- بکارگیری خانواده الگوهای سیستم‌های رفتاری جویس و همکاران در مدارس ابتدایی شهرستان اندیکا در فرآیند تدریس چه میزان است؟

روش پژوهش

تحقیق حاضر از نوع تحقیقات کمی از نظر روش توصیفی - پیمایشی، از نظر هدف کاربردی، از نظر دامنه خرد و از نظر زمانی یک بررسی مقطعی است. در روش مقطعی گردآوری داده‌ها درباره یک یا چند صفت در یک زمان واحد از طریق نمونه‌گیری از جامعه انجام می‌شود. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی آموزگاران دوره ابتدایی شهر اندیکا مشتمل بر ۲۲۲ نفر (۹۶ مرد و ۱۲۶ زن) است. حجم نمونه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان^۱ (۱۹۷۴) برابر ۱۳۷ نفر (۵۹ مرد و ۷۸ زن) با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شد. در نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای افراد جامعه با توجه به سلسله مراتب (از واحد‌های بزرگتر به کوچکتر) از انواع واحدهای جامعه انتخاب می‌شوند (سرمد، بازرگان و حجازی، ۱۳۹۲). برای انتخاب تصادفی معلمان، از ۳۵ مدرسه ابتدایی دخترانه ۲۰ مدرسه و از هر مدرسه

^۱ Krejcie & Morgan

۴ کلاس جمعا ۸۰ آموزگار خانم تصادفی انتخاب گردید. از ۲۵ مدرسه ابتدایی پسرانه ۲۰ مدرسه و از هر مدرسه ۴ کلاس درس جمعا ۸۰ آموزگار مرد تصادفی انتخاب گردید. با پیش بینی های صورت گرفته پس از توزیع پرسشنامه ها میزان برگشت پرسشنامه آموزگاران خانم ۷۸ مورد و میزان برگشت پرسشنامه آموزگاران مرد بدون خط خوردگی و پاسخگویی به همه سئوالات ۵۹ مورد بود که جمعا نمونه مورد نظر را پوشش داد.

جدول ۱- اطلاعات جمعیت شناختی نمونه

درصد	فراوانی		
.۰۵۶	۷۸	زن	جنسیت
.۰۴۴	۵۹	مرد	
.۰۴/۴	۷	فوق دیپلم	تحصیلات
.۰۹۲/۷	۱۲۶	لیسانس	
.۰۲/۹	۴	فوق لیسانس و بالاتر	
.۰۸۱	۱۱۰	مرکز تربیت معلم	محل تحصیل
.۰۱۹	۲۷	دانشگاه	
.۰۱۵/۴	۲۱	زیر ۷ سال	سابقه تدریس
.۰۳۱/۴	۴۳	۸ الی ۱۴ سال	
.۰۳۵	۴۸	۱۵ الی ۲۲ سال	
.۰۱۸/۳	۲۵	بالای ۲۳ سال	

روش گردآوری اطلاعات به دو صورت کتابخانه‌ای و میدانی (توزیع و جمع‌آوری پرسش‌نامه های پژوهش) بود. به این ترتیب که نخست در مطالعات کتابخانه‌ای و پایگاه‌های اینترنتی پیرامون مسئله تحقیق و چارچوب نظری و راه‌های بررسی مشخص شده سپس داده ها با استفاده از پرسش‌نامه جمع‌آوری شد.

برای جمع‌آوری داده ها از پرسش‌نامه ی محقق ساخته استفاده شد که مؤلفه‌های اصلی آن برگرفته از کتاب الگوهای تدریس جویس و همکاران، ترجمه بهرنگی (۱۳۸۵) و سؤال‌های آن از کتاب الگوهای تدریس بهرنگی (۱۳۹۶)، استخراج شده است. پرسش‌نامه تهیه شده شامل ۳۶ گویه و دارای چهار خرده مقیاس است که ۱۷ آیتم (به ترتیب سئوالات ۱ تا ۱۷) مربوط به خانواده‌ی الگوی اطلاعات پردازی، ۵ آیتم (به ترتیب سئوالات ۱۸ تا ۲۲) مربوط به خانواده‌ی الگوی اجتماعی، ۹ آیتم (به ترتیب سئوالات ۲۳ تا ۳۱) مربوط به خانواده‌ی الگوی انفرادی و ۵ آیتم (به ترتیب سئوالات ۳۲ تا ۳۶) مربوط به خانواده‌ی الگوی سیستم‌های رفتاری بود. پرسش‌نامه در طیف

پنج گزینه‌ای لیکرت تنظیم شد که گزینه‌های آن از خیلی کم تا خیلی زیاد است و شیوه‌ی نمره‌گذاری به ترتیب به خیلی کم یا هرگز (نمره‌ی ۱)، کم یا تقریباً هرگز (نمره‌ی ۲)، متوسط یا بندرت (نمره‌ی ۳)، زیاد یا اغلب (نمره‌ی ۴) و خیلی زیاد یا همیشه (نمره‌ی ۵) می‌باشد و نمره‌گذاری معکوس ندارند. برای بررسی روایی صوری و محتوایی آن از نظرت اساتید و متخصصان گروه علوم تربیتی در دو حوزه برنامه‌ریزی درسی و مدیریت آموزشی استفاده شد. ضریب پایایی متغیرهای پژوهش در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۲ - آلفای کرونباخ مقیاس الگوهای تدریس

مؤلفه‌ها	تعداد سؤال	آلفای کرونباخ
اطلاعات پردازی	۱۷	۰/۷۶۳
الگوهای اجتماعی	۵	۰/۷۸۶
الگوهای انفرادی	۹	۰/۸۶۱
سیستم‌های رفتاری	۵	۰/۷۵۴
پایایی کل	۳۶	۰/۸۰۲

یافته‌ها

از روش‌های آمار توصیفی مانند جدول فراوانی، درصد، میانگین، انحراف استاندارد، حداقل و حداکثر نمره و آمار استنباطی مثل آزمون کولموگروف-اسمیرنوف^۱ برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها، آزمون t تک گروهی جهت بررسی وضعیت متغیرهای تحقیق استفاده شد. برای تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS نسخه‌ی ۲۳ استفاده شد و داده‌ها در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ تحلیل شدند.

^۱ Kolmogorov - Smirnov test

جدول ۳ - یافته‌های توصیفی متغیرهای تحقیق

تعداد N	نمره max حداکثر	نمره Min حداقل	معیار SD انحراف	میانگین (M)	شاخص متغیر
۱۳۷	۳/۸۸	۱/۶۵	۰/۴۰۵	۲/۸۳	اطلاعات پردازشی
۱۳۷	۵	۱/۲۰	۰/۷۱۴	۲/۸۰	الگوهای اجتماعی
۱۳۷	۴/۵۶	۲	۰/۵۳۰	۳/۰۵	الگوهای انفرادی
۱۳۷	۴/۶۰	۱/۴۰	۰/۵۹۱	۳/۰۲	سیستم‌های رفتاری
۱۳۷	۳/۶۱	۲/۳۳	۰/۲۳۳	۲/۹۱	الگوهای نوین یاددهی - یادگیری

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که بیشترین میانگین مربوط به متغیر الگوهای انفرادی با میانگین ۳/۰۵ و انحراف معیار ۰/۵۳۰ و کمترین میانگین مربوط به متغیر الگوهای اجتماعی با میانگین ۲/۸۰ و انحراف معیار ۰/۷۱۴ است؛ میانگین متغیر اطلاعات پردازشی ۲/۸۳ و انحراف معیار آن ۰/۴۰۵ و میانگین متغیر سیستم‌های رفتاری ۳/۰۲ و انحراف معیار آن ۰/۵۹۱ و میانگین متغیر کلی الگوهای نوین یاددهی - یادگیری ۲/۹۱ و انحراف معیار آن ۰/۲۳۳ است.

جدول ۴ - آزمون کولموگروف - اسمیرنوف توزیع داده‌های تحقیق

آزمون کولموگروف - اسمیرنوف		شاخص متغیر
سطح معناداری sig	مقدار Z	
۰/۲۳۰	۰/۱۶۱	اطلاعات پردازشی
۰/۰۸۱	۰/۱۷۲	الگوهای اجتماعی
۰/۱۴۱	۱/۷۷۸	الگوهای انفرادی
۰/۱۷۶	۱/۱۲۹	سیستم‌های رفتاری
۰/۲۱۱	۱/۱۷۲	الگوهای نوین یاددهی - یادگیری

داده های جدول ۴ نشان می دهد که توزیع موردنظر نرمال است و آزمون کولموگروف- اسمیرنوف برای تطابق توزیع نمونه با توزیع نظری غیر معنادار بوده است ($p > 0/05$)، لذا می توان از آزمون های پارامتریک در تحلیل داده ها استفاده کرد.

یافته های مربوط به سؤالات تحقیق

برای تحلیل داده های حاصل از سؤالات از آزمون t تک گروهی در سطح ۰/۰۵ استفاده شد. از آزمون t تی تک گروهی (one sample T test) برای یک گروه زمانی استفاده می کنیم که قصد داشته باشیم میانگین نمونه را با یک میانگین فرضی و نظری مقایسه کنیم. در این پژوهش میانگین نمونه با میانگین مفهومی یا نقطه وسط طیف (میانگین معیار یا برش) مقایسه شد. از آماره تی در سطح ۰/۰۵ برای معنی دار بودن استفاده شد. جدول ۵ نتایج تحلیل سؤالات را نشان می دهد.

جدول ۵ - آزمون t تک گروهی برای بررسی میزان بکارگیری الگوهای نوین یاددهی- یادگیری

میزان بکارگیری	فاصله اطمینان ۹۵٪ جهت اختلاف میانگین و مقدار آزمون		اختلاف میانگین و مقدار آزمون	مقدار t	آماره t	انحراف معیار	میانگین از ۵	شاخص متغیر
	کمران بالا	کمران پایین						
نامطلوب	۰/۰۴۸ ..	-۰/۱۲۶	-۰/۰۸۷	۰/۰۰۱	-۴/۳۸	۰/۲۳۳	۲/۹۱	الگوهای نوین یاددهی- یادگیری
نامطلوب	۰/۰۹۶ ..	-۰/۲۳۳	-۰/۱۶۴	۰/۰۰۱	-۴/۷۵	۰/۴۰۵	۲/۸۳	خانواده الگوهای اطلاعات پردازشی
نامطلوب	۰/۰۷۳ ..	-۰/۳۱۴	-۰/۱۹۴	۰/۰۰۲	-۳/۱۸	۰/۷۱۴	۲/۸۰	خانواده الگوهای اجتماعی
متوسط	۰/۱۴۶ .	-۰/۰۳۲	۰/۰۵۶	۰/۲۱۲	۱/۲۵	۰/۵۳۰	۳/۰۵	خانواده الگوهای انفرادی
متوسط	۰/۱۲۳ .	۰/۰۷۶۵ -	۰/۰۲۳	۰/۶۴۴	۰/۴۶۲	۰/۵۹۱	۳/۰۲	الگوهای سیستم های رفتاری

میانگین مفهومی یا نقطه وسط طیف پرشنامه (عدد ۳) به عنوان میانگین معیار یا برش

بر اساس اطلاعات جدول ۵، در پاسخ به سؤالات ۱، ۲ و ۳ (میزان بکارگیری الگوهای نوین یاددهی- یادگیری، خانواده الگوهای اطلاعات پردازشی و خانواده الگوهای اجتماعی در فرآیند تدریس توسط معلمان) تمرکز پاسخ ها کمتر از میانگین معیار (۳) و به ترتیب برابر ۲/۹۱، ۲/۸۳ و ۲/۸۰ است. مقدار آماره (t تک گروهی) برای بکارگیری الگوهای نوین یاددهی- یادگیری در فرآیند تدریس توسط معلمان $t(137) = -4/38$ ، خانواده الگوهای اطلاعات پردازشی $t(137) = -4/75$ و الگوهای اجتماعی $t(137) = -3/18$ با کران های بالا و پایین

منفی و $p < .05$ ، می توان نتیجه گرفت که میانگین جامعه برای الگوهای نوین یاددهی- یادگیری، خانواده الگوهای اطلاعات پردازشی و خانواده الگوهای اجتماعی به طور معناداری از عدد ۳ کوچک تر است و بکارگیری آنها در جامعه از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست. همچنین اطلاعات جدول ۵، در پاسخ به سئوالات ۴ و ۵ (میزان بکارگیری خانواده الگوهای انفرادی و خانواده الگوهای سیستم های رفتاری در فرآیند تدریس توسط معلمان) به ترتیب تمرکز پاسخ ها نزدیک به میانگین معیار (۳) به ترتیب برابر $3/05$ و $3/02$ است. مقدار آماره (t تک گروهی) برای بکارگیری خانواده الگوهای انفرادی در فرآیند تدریس توسط معلمان $t(137) = 1/25$ ، خانواده الگوهای سیستم های رفتاری $t(137) = 462/$ با کران های پایین منفی و کران های بالای مثبت و $p > .05$ ، می توان نتیجه گرفت که میزان بکارگیری خانواده الگوهای انفرادی و خانواده الگوهای سیستم های رفتاری در فرآیند تدریس در بین آموزگاران دوره ابتدایی شهرستان اندیکا در وضعیت متوسطی قرار دارند.

در مجموع نتایج نشان داد الف) میزان بکارگیری «الگوهای نوین یاددهی- یادگیری»، «اطلاعات پردازشی» و «الگوهای اجتماعی» در بین آموزگاران دوره ابتدایی شهرستان اندیکا در فرآیند تدریس در وضعیت نامطلوبی قرار دارد؛ ب) میزان بکارگیری «الگوهای انفرادی» و «سیستم های رفتاری» در بین آموزگاران دوره ابتدایی شهرستان اندیکا در فرآیند تدریس در وضعیت متوسطی قرار دارد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که میزان بکارگیری الگوهای نوین یاددهی- یادگیری، خانواده الگوهای اطلاعات پردازشی و خانواده الگوهای اجتماعی جویس و همکاران (۲۰۱۱) در بین آموزگاران دوره ابتدایی شهرستان اندیکا از وضعیت مطلوبی برخوردار نیست. این نتایج با یافته های گیلیس (۲۰۱۷)؛ ادیب فر، (۱۳۹۶) و بهمنی (۱۳۸۹) همخوان است. عدم آشنایی و بکارگیری روش های نوین یاددهی و یادگیری توسط معلمان یکی از چالش های جدی آموزش و پرورش است. به همین سبب دانش آموزان علاقه زیادی به تحصیل نشان نمی دهند و کیفیت آموزشی از سطح مطلوب برخوردار نیست. لذا استفاده از دستاوردهای جدید علمی در حیطه یاددهی و یادگیری برای متولیان امر آموزش بویژه معلمان دوره ابتدایی از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. نتایج نشان می دهد که مهارت آموزگاران در کمک به دانش آموزان در دریافت مفاهیم علمی، جستجوگری و ورزیدگی در کاوشگری در سطح مطلوبی نیست. لذا این عدم سطح مطلوبیت دانش آموزان را در توانایی پردازش اطلاعات، طبقه بندی و سازماندهی یادگیری با مشکل مواجه می کند. با تسلط معلمان در استفاده بهینه از الگوی پردازش اطلاعات و بکارگیری روش های تدریس مناسب، دانش آموزان مهارت جمع آوری اطلاعات و کار روی آنها را در قالب مشاهدات و استخراج داده ها از منابع و کتاب ها به دست می آورند و توانایی سازماندهی دانش را در سطحی بالاتر کسب می کنند. از مشکلات جدی نظام آموزشی، عدم روح جستجوگری و کاوشگری در دانش آموزان است، مشکلی که می توان با آموزش معلمان در یادگیری الگوهای پردازش

اطلاعات، آنها را نسبت به دنیای پیرامون خود با رویکرد تحقیق و تفکر آگاه کرد و روح کاوشگری که از هدفهای عمده این الگوها می باشد را در دانش آموزان زنده کرد.

نتایج تحقیق همچنین نشان می دهد که میزان بکارگیری روش های تدریس ایفای نقش، کار گروهی، یاران در یادگیری در در بین آموزگاران ابتدایی شهرستان اندیکا در سطح مطلوبی قرار ندارد و پایین تر از سطح متوسط می باشند. از آنجایی که مدرسه مهمترین و بهترین کانون یادگیری زندگی جمعی و مشارکت اجتماعی است و در پرتو اتخاذ روش های تدریس مشارکتی و فعالیت های گروهی و تیمی کلاس درس است که دانش آموزان می توانند در آینده به شهروندانی مسئول و مشارکت جو تربیت شوند، لازم است آموزش ها، منابع و ابزارهای مدیریتی لازم جهت توسعه توانایی های آموزگاران به عنوان کانون های اصلی دستیابی به این اهداف بکار گرفته شود. این بخش از نتیجه ی تحقیق با نتایج پژوهش منصوری جمشیدی (۱۳۹۴) همسو است.

آلبرت باندورا^۱ یادگیری از طریق مشاهده، تقلید و الگوبرداری را استراتژی های یادگیری اجتماعی می داند که می تواند تاثیر قابل توجهی در فرایند اجتماعی شدن دانش آموزان در کلاس های درس با تاثیرپذیری از آموزگاران داشته باشد. موضوعی که در صورت بی توجهی و عدم آگاهی، بطور ناخودآگاه می تواند اثرات مثبت و منفی رفتاری زیان باری را در دانش آموزان موجب شود. دانش آموزان به عنوان انسان هایی که بالقوه آماده یادگرفتن هستند، دوست دارند با دوستان خود ارتباط صمیمی داشته باشند و باهم مشارکت کنند. این احساس که معلم آن ها را دوست دارد و به آن ها اعتماد می کند برایشان خوشایند است و نیاز دارند که احساس امنیت کنند. اگر روش تدریس معلم بدون در نظر گرفتن این خواسته ها باشد، کلاس درس و مباحث درسی برای شاگردان جالب نخواهد بود و داوطلبانه به دنبال یادگیری نخواهد رفت (ماهر، ۱۳۷۲).

همچنین نتایج آزمون t تک گروهی در پاسخ به سئوالات (۴ و ۵) میزان بکارگیری خانواده الگوهای انفرادی و خانواده الگوهای سیستم های رفتاری در بین آموزگاران دوره ابتدایی شهرستان اندیکا در فرایند تدریس نشان داد که بکارگیری این الگوها در فرآیند تدریس در وضعیت متوسطی است. نتیجه این بخش از پژوهش با نتایج تحقیق نقش بندی و دیگران (۱۳۹۶)؛ آسباره و دیگران (۱۳۹۵) همسو است. از ویژگی های آموزش و پرورش موفق، پرورش روح فردیت در کنار احساس مسئولیت جمعی در دانش آموزان است تا خود را به عنوان شخصیت های منحصر بفردی بدانند که دارای توانایی ها و شخصیت مستقلی هستند و قابل مقایسه با دیگران نیستند. آموزگاران با استفاده از الگوهای تدریس خودشکوفایی، تدریس مستقیم و سیستم های مفهومی می توانند به دانش آموزان کمک نمایند خود را بهتر درک نمایند، مسئولیت آموزش و پرورش خود را بعهده گیرند و تلاش نمایند در جستجوی آرمانی فراتر از زندگی موجود

^۱ Albert Bandura

با چشم انداز شخصیتی خود، اندیشه نمایند. آموزگاران همچنین می توانند با بکارگیری رویکرد یادگیری در سطح تسلط به دانش آموزان فرصت یادگیری متناسب با توانایی آنان را ایجاد نمایند. علاوه بر این، نتایج این تحقیق نشان می دهد که آموزگاران به عنوان مهمترین کارگزاران تعلیم و تربیت در مهمترین کانون زندگی یعنی مدرسه، تحت تاثیر فرهنگ و باورهای آموزشی پیرامون خود که بیشتر تمایل به فردگرایی دارد تا جمع گرایی، فعالیت های تیمی و گروهی، به فعالیت مشغولند.

پیشنهادهای کاربردی و پژوهشی

نتایج کلی تحقیق حاکی از آن است که میزان به کارگیری الگوهای نوین یاددهی- یادگیری در بین آموزگاران دوره ابتدایی شهرستان اندیکا در فرایند تدریس در شرایط مطلوبی نیست. بنابراین موارد زیر برای بهبود دانش، نگرش و مهارت معلمان دوره ابتدایی شهرستان اندیکا پیشنهاد می گردد.

ضروری است مدیریت آموزش و پرورش برای آموزگاران دوره ابتدایی دوره بازآموزی الگوهای نوین یاددهی- یادگیری را با برگزاری دوره های ضمن خدمت در دستور کار قرار دهد. تمهید تشویق های مادی و معنوی برای آموزگاران دوره ابتدایی در مطالعه منظم منابع و کتاب های روش تدریس نوین، شرکت آنان در جشنواره های الگوهای فعال تدریس با رویکرد الگوهای نوین یاددهی- یادگیری، اهتمام به آموزش آموزگاران در استفاده از ظرفیت های فضای مجازی جهت صرفه جویی در وقت و منابع مالی را برنامه ریزی و تدبیر نماید. همچنین پژوهشگران حوزه تعلیم و تربیت را ترغیب و حمایت نماید تا به بررسی عوامل مؤثر در به کارگیری الگوهای نوین یاددهی- یادگیری در فرایند تدریس در بین آموزگاران دوره ابتدایی در جامعه مورد نظر بپردازند و با شناسایی چالش های آموزگاران در زمینه بکارگیری الگوهای نوین یاددهی و یادگیری با تاکید بر الگوی جویس و همکاران، راهبردهای اثربخشی را برای بهبود امر مهم تدریس در شهرستان اندیکا و بومی کردن اینگونه نظریه ها اتخاذ نمایند. محقق در انجام پژوهش حاضر مانند سایر پژوهش ها نیز با محدودیت هایی مواجه بوده است که در زیر به آنها اشاره می شود.

۱- اولین محدودیت این پژوهش محدودیت مکان است، چون انجام قلمرو تحقیق شهرستان اندیکا بوده است، یافته ها قابل تعمیم به دیگر شهرستان ها نیست.

۲- محدودیت دیگر نیز محدودیت زمان است چون انجام تحقیق در سال ۱۳۹۷ صورت گرفته، تعمیم یافته ها به سنوات آتی دارای محدودیت بوده و باید با احتیاط صورت پذیرد.

۳- این پژوهش محدود به جامعه آماری آموزگاران دوره ابتدایی شهرستان اندیکا است؛ بنابراین نتایج پژوهش تنها قابل تعمیم به محدوده جامعه آماری آموزگاران دوره ابتدایی شهرستان اندیکا است.

۴- روش آماری مورد استفاده در این پژوهش شامل آزمون t تک نمونه ای و آمار توصیفی هست و لذا روش های آماری به روش های ذکر شده محدود و خلاصه می شود.

۵- عدم همکاری و تمایل معلمان مرد در پر کردن پرسشنامه از دیگر محدودیت های تحقیق بود.

منابع:

ادیب فر، حجت اله، (۱۳۹۶). تأثیر روش های تدریس نوین بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سال سوم مدارس مقطع متوسطه اول منطقه ۳ شهر اهواز، سومین کنفرانس بین المللی روانشناسی جامعه شناسی علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی، شیراز، موسسه عالی علوم و فناوری خوارزمی.

اسباره، فاطمه، لطیفی فر، رضا، منصوری، ایوب (۱۳۹۵). بررسی و معرفی روش ها و الگوهای نوین تدریس در راستای بهبود امر یاددهی- یادگیری، نخستین همایش ملی برنامه ریزی و تحول نظام آموزشی، قم، دانشگاه پیام نور استان قم.

باندورا، آلبرت، (۱۳۷۲)، نظریه یادگیری اجتماعی. ترجمه فرهاد ماهر، شیراز: انتشارات راهگشا.

بهمئی، لیلی، (۱۳۸۹). الگوهای نوین یاددهی و یادگیری (با تاکید بر دوره ابتدایی). تهران: انتشارات آراد کتاب: کپکشان دانش.

پاسبان کومله، سید محمدجواد، (۱۳۹۵). الگوهای نوین توسعه حرفه ای معلمان (اقدام پژوهی - درس پژوهی - روایت پژوهی)، دومین

همایش ملی تربیت معلم، اصفهان، دانشگاه فرهنگیان، دانشگاه اصفهان.

جویس، بروس؛ ویل، مارشال، کالهن، امیلی ا. (۲۰۰۶). الگوهای تدریس، خانواده الگوهای اجتماعی، اطلاعات پردازشی، انفرادی،

رفتارهای همراه با مباحثی درباره تفاوت های فردی، تنوع و برنامه درسی، ترجمه محمدرضا بهرنگی (۱۳۸۵)، تهران: بهار و کمال تربیت.

جویس، بروس؛ ویل، مارشال، کالهن، امیلی (۲۰۱۵). الگوهای تدریس (ابزارهایی برای تدریس)، ترجمه محمدرضا بهرنگی

(۱۳۹۶)، تهران، انتشارات سمت.

سرمد، زهره، بازرگان، عباس، حجازی، الهه (۱۳۹۲). روش های تحقیق در علوم رفتاری، تهران: نشر آگه.

سیف، علی اکبر. (۱۳۹۶). مقدمه ای بر نظریه های یادگیری. تهران: نشر دوران.

سیف، علی اکبر. (۱۳۹۲). پژوهش های تازه روانشناسی درباره روش های یادگیری و مطالعه. ویراست دوم. تهران: نشر دوران.

شعاری نژاد، علی اکبر. (۱۳۸۷). روان شناسی تربیت و تدریس. تهران: انتشارات اطلاعات.

شعبانی، حسن. (۱۳۹۵). مهارت های آموزشی (روش ها و فنون تدریس). تهران: انتشارات سمت.

شعبانی، حسن. (۱۳۹۱). روش های تدریس پیشرفته (آموزش مهارت ها و راهبردهای تفکر). تهران: انتشارات: سمت.

عزیزی فتح آباد، زهرا، عزیزی فتح آباد، حدیجه، عزیزی فتح آباد، جعفر. (۱۳۹۶). تأثیر شیوه‌های نوین تدریس بر تربیت نیروی انسانی کارآمد، سومین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی ایران، قم، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی،

محققان، شهناز، احمدی، غلامرضا، سعادت‌مند، زهره. (۱۳۹۱). شناخت و کاربرد الگوهای نوین تدریس در میان اساتید گروه علوم انسانی، فصلنامه پژوهش در برنامه‌ریزی درسی، ۲، شماره ۸.

محمدی اترگله، مصطفی، نوری، شکوفه، رحیمی، محمدامین، هاشمیان، سیده فهیمه. (۱۳۹۵). آشنایی با روش‌های فعال و نوین در تدریس، اولین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم تربیتی و روانشناسی و مطالعات اجتماعی ایران، قم، دبیرخانه دائمی کنفرانس.

منصوری جمشیدی، فتانه، (۱۳۹۴). مؤلفه‌های یادگیری در الگوهای نوین تدریس، دومین کنفرانس ملی و اولین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در علوم انسانی، تهران، موسسه مدیران ایده پرداز پایتخت ویرا.

مهرمحمدی، محمود، (۱۳۹۲). بازاندیشی فرآیند یاددهی - یادگیری و تربیت معلم، تهران: انتشارات منادی تربیت.

نقش‌بندی، آزاد، مصطفایی، میلاد، امینی، محسن، سلیمی، فرشید. (۱۳۹۶). نگاهی به روش‌ها و الگوهای نوین تدریس معلم، در

کلاس‌های چندپایه، همایش ملی علوم انسانی، تهران، شرکت توسعه دانش فرزندگان.

وکیلیان، منوچهر. (۱۳۹۰). روش‌ها و فنون تدریس (رشته علوم تربیتی)، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.

Barratt MS, Mover VA. (۲۰۱۴). Effect of a teaching skills program on faculty skills and confidence. *Ambulatory Pediatrics*, no ۴, vole: ۱, pp: ۱۱۷-۲۰.

Gillis, R.M. (۲۰۱۷). *The effects of cooperative learning on junior High school students during small group learning - learning and instruction*, ۱۴:۱۹۷-۲۱۳. Available from: www.elsevier.com/locate/learninstruc

Joyce BR, Weil M, Calhoun E. *Models of teaching*. Trans Behring MR. Tehran: Kamala Tarbiat. ۲۰۰۵.

Joyce B, Calhoun E, Hopkins D. (۲۰۱۱). *Models of Learning Tools for Teaching*. ۴th ed. Buckingham: Philadelphia.